

פלייזציה של הניהול העסקי

פרופי יוסף גרוס

מומחה לדיני חברות ויו"ר
משרד גרוס-קלינהנדלר-חודק
גרינברג-הלוי ושות'

חברה בע"מ אינה יכולה כיצור מלאכותי ליצור מחשבה וכוונה פלילית משל עצמה. עוד בשנות השישים התלבט ביהמ"ש העליון בכשירות החברה לבצע עבירות, כשנוספה לכך הטענה כי את העונש ישלמו לבסוף, בעלי המניות, שלרוב אינם צד לעבירה.

אולם לבטי העבר אינם מטרידים יותר את המחוקק בישראל. למרבית החוקים המסדירים את הניהול העסקי מוצמדים כיום ביד קלה סעיפים עונשיים. הסעיפים הפליליים מככבים בדיני עבודה רבים, ביניהם בתחומי המס, ני"ע, הגבלים עסקיים והסביבה. מרבית החוקים לא מסתפקים באחריות התאגיד אלא מפנים את האחריות גם לבעלי תפקיד בחברות, תוך הטלת אחריות כבדה עליהם בגין אותו מעשה או מחדל של החברה. במרבית החוקים מצוין: נעברה עבירה בידי התאגיד, אחראים הדירקטור והמנכ"ל אלא אם:

(א) העבירה נעברה שלא בידיעתם ולא היה עליהם לדעת, או (ב) נקטו את כל האמצעים הסבירים למנוע את העבירה. אף אם נושא המשרה עצמו לא היה צד לעבירה, הנחת היסוד של החוק היא שגם הוא אחראי לעבירה ועליו להוכיח לא רק שלא ידע על ביצוע העבירה אלא שגם לא היה עליו לדעת עליה.

במציאות הכלכלית של היום, בסדרי הגודל והפריסה הבינלאומית של החברות קשה לצפות מנושא משרה בתאגיד להיות מודע לכל המתרחש בענייני החברה ומכך לגזור חובתו בגין עבירותיה.

אם לא די בכך, הרי שחוק העונשין מככב בעבירות מנהלים לסוגיהן. די אם נזכיר את עבירת "הפרת אמונים" שנעשה בה שימוש כל אימת שעולה תלונה נגד מנהל בחברה. העבירה קובעת כי מנהל תאגיד שנהג תוך מילוי תפקידו במרמה או בהפרת אמונים, יואשם בעבירה. זהו סעיף סל ללא תחתית ואין גבולות למושג 'חובת אמונים' המשתנה משופט אחד למשנהו ומתרבות אחת לרעותה.

ואם לא די בכך, הופעל לאחרונה חוק האכיפה המנהלית המאפשר סנקציות והטלת עיצומים כספיים כבדים על חברות ציבוריות ועל נושאי משרה באירועים בהם אין לכאורה הצדקה לאשמה פלילית, אך לדעת יו"ר רשות ני"ע מן הראוי להעניש בגינם. לשם כך הוקמה לצד הרשות ועדת אכיפה מנהלית היכולה לפסוק עיצומים של עד 5 מיליון שקל על תאגיד ומיליון שקל על נושא משרה, כאשר לא ניתן לבטח או לשפות את נושא המשרה בגינם. להליך זה יתרונות של ייעול האכיפה וקיצור הזמן בין ההפרה לעונש, יחד עם זאת מדובר ביד קלה ונוחה. יש לקוות כי הרשות לני"ע תעשה שימוש מידתי בכלי חדש זה.

יום ג', 12 ביוני 2012,
מלון דן פנורמה, ת"א

לפרטים והרשמה חייגו: 03-5767745
או באתר www.myreg.co.il/economix

בשיתוף: www.globes.co.il

גלובס

עיתון העסקים של ישראל